

AERA

NR. 4 SEPTEMBER 2001 ÅRG. 13.

NB! I denne **PDF**-versjonen av AERA nr. 4 september 2001, er det gjort en del mindre layout-messige endringer i forhold til originalen. Det er også rettet en del trykkfeil.

Kapitalismens idémessige grunnlag
av Tømm Arntsen

Åpent brev vedrørende Kina til IOC
av Andrew Bernstein

Gulroten og gulroten
av Robert Tracinski

Den krevende egoismen
av Tore Bøckmann

Nyheter

Formannen har ordet

Kjære FSO-medlem!

Som den observante leser har registrert har AERA fått ny layout! Håper den faller i smak!

Det har vært stor aktivitet på Objektivistfronten i det siste. *Atlas Shrugged* er utgitt på norsk og dette har forårsaket flere artikler i norske aviser. Mer om dette på de kommende sider.

Den Internasjonale Olympiske Komité har valgt å la kommunistdiktaturet Kina få bruke De Olympiske Leker som en del av sin propagandakrig, og AERA trykker to artikler om dette.

10. september er det stortingsvalg, og med det følger den evige diskusjonen om man skal stemme eller ikke. For Objektivister blir svaret som regel "Nei", fordi det ikke finnes noe å stemme på: alle partier ved de siste valgene har gått inn for å øke statens makt og redusere individets frihet. Men ved dette valget finnes det et alternativ: Det Liberale Folkepartiet er et ekte liberalistisk parti hvis politikk praktisk talt er 100% i overensstemmelse med Objektivistiske prinsipper. DLF stiller i åtte fylker, og hvis du har stemmerett i et av disse, så anbefales en stemme på DLF.

Mer om DLF kan du finne på partiets hjemmeside: www.stemDLF.no

Vennlig hilsen

Vegard Martinson

AERA nr. 4

September 2001
Årgang 13

www.aera.no

AERA utgis av FSO og utkommer 5 - 6 ganger per år.

FSO, Foreningen for Studium av Objektivismen, ble stiftet som en studentforening på Blindern i 1972, og er idag Norges største og eldste Objektivistforening med medlemmer over hele landet.

Medlemskap i FSO koster kr. 200,- per år (kr. 100,- for heltidsstudenter) og inkluderer abonnement på AERA. Beløpet betales til konto nr.: 1607.50.81999

I styret: Vegard Martinsen
Niclas Jørnli
Harald Waage

I redaksjonen:
Vegard Martinsen (redaktør)
Karl Martin Ekomes Mørtens

Adresse: FSO
Postboks 26 Blindern
0313 Oslo

e-post: FSO@objektivisme.no

Nettsted: www.objektivisme.no

Layout: Tomm Arntsen
Thomas M. Johanson

ISSN 1502-9115

Alt innhold Copyright © FSO 2001, om ikke annet er spesifisert.

av Tomm Arntsen

14. februar 2001 arrangerte Bergen Objektivist Forening (BOF) en debatt med Norges Kommunistiske Ungdomsforbund (NKU). Debatten var ment å analysere hvilke ideer kapitalisme og kommunisme er basert på. *Kapitalismens idémessige grunnlag* er BOFs åpningsinnlegg som ble holdt av Tomm Arntsen. Målgruppen er et publikum som ikke er kjent med Objektivismen. Hensikten er å presentere hvilke filosofiske betraktninger om mennesket, livet og verden Objektivister baserer sine politiske oppfatninger på.

Hva er det beste samfunnssystemet for mennesket? Dette er et viktig spørsmål. Kanskje det viktigste som finnes. Hvilke regler som gjelder i det samfunnet man bor kan være et spørsmål om *liv* eller *død*. Bare spør innbyggerne i Irak eller Jugoslavia.

I Norge bestemmer politikere hva vi får spise, drikke, se på TV, hvor vi får røyke, osv. Og vi har *helsekø* i Norge. I denne køen finner man mennesker med hjerte problemer, bekkenbrudd, kreft. Og folk *dør* mens de venter. Årsaken til køen er *politisk*, dvs. et resultat av de lover og regler som gjelder i samfunnet vårt i dag. Så, hvilket samfunnssystem man skal ha er et viktig spørsmål. Et meget viktig spørsmål.

Et *samfunn* består av en gruppe individer som lever sammen. Å leve sammen med andre mennesker *kan* være fordelaktig - men disse fordelene er ikke garantert. Det er avhengig av hvilke regler som gjelder i samfunnet. Spør en *jøde* om han vil foretrekke å bo i Nazi-Tyskland eller på en *øde øy*, og han vil velge den *øde øyen*.

Så, hvilke regler må gjelde i et samfunn for at det skal være godt å leve der? For å besvare det må vi først definere

hva det vil si at noe er "godt."

Det er *liets natur* og behov som gir oss et objektivt grunnlag for å foreta vurderinger av noe som godt eller ondt. Det er kun for *levende vesen* at noe kan være godt eller ondt. Mennesket er et levende vesen. Livet er oss gitt, men dets *oppbrattholdelse* er det ikke. Dette medfører at det er visse ting vi har behov for å skaffe oss, hvis vi skal leve. Og dette gjør det mulig for oss å kunne vurdere ting som gode eller onde, avhengig av hvilken effekt de har på vårt liv. Det gode er det som tjener menneskets liv, og det onde er det som ødelegger det.

Så, "et godt samfunn" er et samfunn som er i overensstemmelse med våre overlevelsesbehov.

Liv er en bestemt prosess som finner sted i bestemte, *individuelle* organismer. Og liv er et fenomen som ikke tjener noe høyere mål eller hensikt, men er et mål i seg selv, et endelig mål.

La meg få presisere dette: Alle mennesker er individer, og hvert eneste menneske, hvert eneste individ, er et mål i seg selv.

Det følger av dette at alt som er godt, er godt for et eller annet *individ*.

Det finnes ingen høyere verdier enn

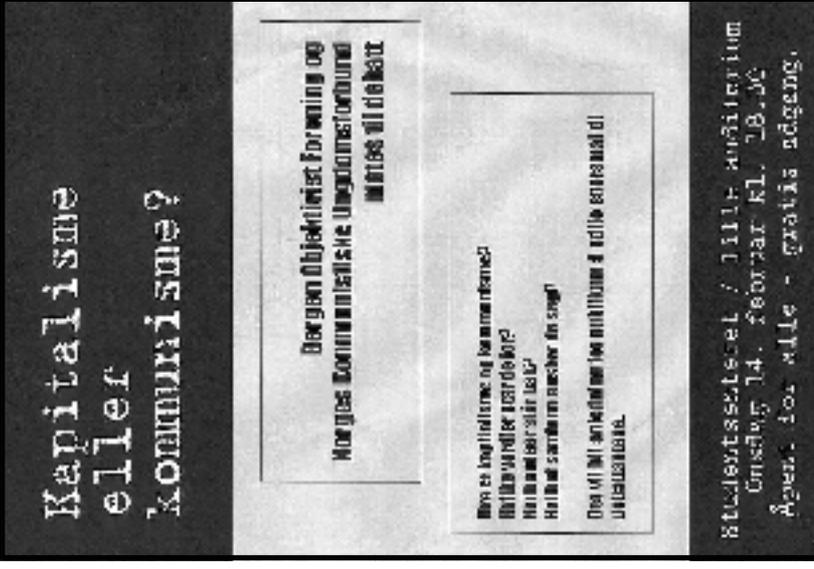
dette. Du eksisterer ikke for andres skyld, du er ikke født med en gjeld til noen. Og du trenger ingens tillatelse for å eksistere. Du er din egen herre, og et suverent vesen av natur. Meningen med ditt liv er du skal bli lykkelig. Og dette krever av deg at du handler på en måte bestemt av din natur.

Og det dreier det seg først og fremst om å tenke. Vårt sinn, vår fornuft, er vårt fremste overlevelsesredskap. De ting vi trenger for å leve finnes ikke i naturen, men må oppdages, oppfinnes og produseres av oss. De som nekter å tenke selv kan overleve kun ved å imitere arbeidsrutiner som er oppfunnet av andre. Hvis noen nekter å arbeide kan de overleve kun ved å stjele det som er produsert av andre – men disse andre måtte tenke, arbeide og produsere, ellers hadde ingen overlevd. Uansett hva slags onde, irrasjonelle ting folk måtte finne på å gjøre, så forblir det et faktum at menneskets overlevelse er avhengig av tenking og arbeid.

Hvis vi skal leve, må vi være fri til å tenke og handle i samsvar med vår tenking. Vi må arbeide for å produsere de ting vi trenger, og vi må få beholde disse tingene, dvs. få beholde vår lønn.

All tenking og handling utføres av individer og dette medfører at menneskets grunnleggende overlevelsesbehov i en sosial situasjon, er at de individer som tenker får være fri fra innblandingen til de som ikke gjør det. Prinsippet om *individets rettigheter* er det prinsipp som anerkjenner dette behovet. Det slår fast at i et samfunn må alle mennesker respektere andres liv, frihet og eiendom.

Retten til liv er ikke retten til å få de materielle goder man trenger for å leve, men retten til ikke å bli drept. Retten til eiendom er ikke retten til å få all den

Debattplakaten: utformet av NKU med utgangspunkt i et forslag fra BOF. Legg merke til formuleringen "Hvilke ideer står bak?". Dette er en endring av BOFs opprinnelige formulering som var "Hvilke ideer er disse systemene basert på?"

eiendom man har lyst på, men retten til å beholde det man selv har produsert eller tjent på ærlig vis. Retten til frihet er ikke retten til å gjøre hva man vil på andres bekostning, men kun retten til å bruke seg selv og sin egen eiendom som man vil – og kun på slike måter som ikke fratår andre deres liv, frihet eller eiendom.

De eneste pliktene disse rettighetene medfører for andre er å gjøre ingenting: å la være å drepe, la være å stjele, la være å bruke vold.

Dette er en politisk idé som er basert på oppfatningen om at ethvert individ fra

Publikum: Over femti personer hadde møtt frem for å overvære begivenheten. Blant publikum fant man både unge og eldre, kvinner og menn, liberalister og sosialister.

naturens side er et suverent og ukrenkelig vesen, et mål i seg selv, med egen verdi og rett til å leve sitt eget liv for sin egen skyld. Og det er vår mening at folk både er i stand til, og har en *moralisk rett* til, å bestemme over seg selv.

Dette er en ny politisk idé i menneskehetens historie. Den går ikke lenge tilbake enn til opplysningstiden, og det er ennå svært få som har skjont den.

Det er kun ved hjelp av *fysisk makt*, vold eller trusler om vold at noen kan frata en annen hans liv, hans eiendom eller tvinge ham til å handle i strid med sine egne overbevisninger. Kun et system som forbyr mennesker å bruke vold mot hverandre er et *moralisk forsvarlig system*, dvs. i samsvar med menneskets overlevelsesbehov. For at det skal være av verdi for oss å bo i et samfunn trenger vi å få garantier om at vårt liv, vår frihet og vår eiendom ikke vil bli krenket. Rettigheter utgjør en slik garanti, og garantien gtes av staten, og dette er dens eneste legitime hensikt og oppgave.

I ethvert organisert samfunn opp

gjennom tidene later det til å ha vært en viss forståelse av hva som er statens rettmessige oppgaver, men det var først under opplysningstiden at man fullt ut innså hva disse oppgavene var: politivesen, militærvesen og rettsvesen.

Hensikten med staten er å skape de nødvendige betingelser for at folk skal kunne drive produksjon og handel, leve og søke lykken. Og dette gjøres ved å sikre individenes liv, frihet og eiendom mot andre individers vold.

Det er ikke statens oppgave å selge sprit, eller kjøre tog. Vi trenger ikke staten til å drive radio eller TV-stasjoner, drive postkontor, sykehus, skoler eller sosial veldedighet. Alt dette kan utmerket godt gjøres av private aktører på et fritt marked – og mye mer effektivt.

Statens rett til å bruke makt mot de som krenker andre menneskers liv, frihet eller eiendom kommer fra individets rett til *selvforsvar*. Staten handler som beskytter på vegne av offeret.

Begrunnelsen for statens makt er å finne i individets rettigheter, og Staten kan derfor ikke ha noen rettigheter som

individ ikke har. Hvis det er galt for ett individ å drepe en mann og ta pengene hans, så er det også galt for en gjeng med individer å gjøre det – selv om de kaller seg staten.

En forretningsmann kan ikke tvinge deg til å kjøpe varene hans. Det eneste han kan gjøre er å tilby deg den beste og billigste varen han klarer og håpe at du vil ønske å kjøpe den, men han er nødt til å respektere ditt ønske og din vilje. Det er kun staten som kan arrestere deg, fengsle deg og henrette deg, hvis du handler i strid med dens ønsker. At staten misbruker sin makt er den største trusselen mot individets frihet.

Staten's makt vil derfor, i et kapitalistisk samfunn, være sterkt begrenset. Vi anser det absolutte demokrati for å være umoralsk. Det absolutte demokrati innebærer at flertallet kan bestemme hva de vil. Det er ikke noe annet enn *flertallstyranne*, og et stort onde. Ingen politisk beslutning som går ut på å krenke individers liv, frihet eller eiendom kan være moralsk forsvarlig, uansett hvem som har besluttet det.

Om man er *kongens slave*, *presteskapets slave*, eller *flertallets slave* forandrer ikke det faktum at man er en *slave*.

Kapitalisme er det samfunnsystem hvor statens eneste oppgave er å beskytte individers liv, frihet og eiendom. Og kapitalismen har ennå ikke eksistert i ren form. Det vi har i dag er *blandingsøkonomi* – ikke kapitalisme.

Kapitalisme er et samfunn kjennetegnet av arbeidsdeling og spesialisering, fri handel, penger, fri konkurranse, et fritt marked, sparing, investering, stor økonomisk vekst og høy materiell levestandard.

Men velstanden er bare resultatet av at kapitalismen er det samfunns-system som tillater mennesket å leve for sin egen skyld. Folk jobber aldri så hardt som det de gjør når de jobber for egen vinning. Kapitalismen slipper menneskets kreative krefter løs, ved å gi det både friheten og motivasjonen til å skape.

Mennesker foretrekker frihet. Det er ett faktum som gjernes mest tydelig vises ved at folk alltid utvandrer fra ufrie land og innvandrer til de frite, mer kapitalistiske landene. I forrige århundre så vi det skje i slike mengder at det utgjorde et kjempeproblem for de kommunistiske slavestaten i Øst-Europa. Østblokken var faktisk nødt til å sette opp murer, maskingeværstillinger og piggrådgerder for å holde befolkningen sin inne. Og selv dette var ikke nok til stoppe folk fra å prøve å komme seg til det frite vesten.

Kapitalisme er det eneste samfunns-systemet som anerkjenner individets ukrenkelighet, og derfor det eneste samfunnsystem som er i samsvar med menneskets natur og overlevelsesbehov.

Og det håper jeg at flere vil innse før kvelden er omme.

Takk.

av Andrew Bernstein

Et åpent brev vedrørende Kina til den Internasjonale Olympiske Komité

Andrew Bernstein er senior-skribent for media-avdelingen til The Ayn Rand Institute. Denne avdelingen arbeider for å få Objektivistiske idéer ut i mediene gjennom avisinnlegg og intervjuer. Følgende innlegg ble sendt ut 9. juli 2001 i forbindelse med valg av vertsland for De Olympiske Leker i 2008. Det kommunistiske diktauret Kina var en av vertskapskanidatene. Bernstein argumenterer for at Kina ikke fortjener den ære det er å bli valgt som vert for et arrangement som representerer anstendige og siviliserte verdier.

Kjære Internasjonale Olympiske Komité:

På den 13. juli vil dere møtes i Moskva for å avgjøre hvilken av fem byer som vil være vert for sommerlekene i 2008. Beijing er en av disse byene som er under overveltelse. Helt klart er det at å være vert for slike elite-atleter er en stor ære og ethvert land som ønsker dem velkommen bør være denne oppgaven verdig.

Da dere nå undersøker hvor disse lekene bør holdes, så er her noen fakta vedrørende Kinas nåværende kommunist-regime som kan hjelpe dere med å avgjøre hvorvidt Kina er en passende vert.

Er dere kjent med at Kina på det nåværende tidspunkt har et nettverk av slaveleire som får Josef Stalins "Gulag Arkipelag" til å virke som en dverg i forhold? Harry Wu, den internasjonalt kjente forfatteren og menneskerettshverken, som overlevde 19 år med tvangsarbeid i de kinesiske leirene for den forbyrte av å være "høyreavvikler", forteller at slike leirer, eller *laogai*, holder mellom fire og seks millioner fanger. Mange av disse slavene er politiske

og/eller religiøse avvikere, holdt der uten en rettfærdig domsprosess, hvis eneste overtramp er å ha overbevisninger som er i strid med overbevisningene til deres kommunistiske herskere.

Jim Atterholt, Medlem i representantenes hus for Indiana, har nylig omtalt Kinas politiske ledere som "Slakterne i Beijing", en tragisk passende frase. I *The Black Book of Communism*, utgitt av Harvard University Press i 1999, har forskere fastslått at Mao Zedong og hans etterfølgere nyrdet 65 millioner kinesere. Dette er tall basert på nylig åpnete arkiver i tidligere kommunist-land.

Massakren av frihetsforkjempere på Tiananmen plass i 1989 og den pågående forfølgelsen av kristne og andre religiøse trosretninger, slike som Falun Gong er internasjonalt kjent. Og ikke tilfredse med å slakte ned og gjøre slaver av sin egen befolkning, har Kinas ledere støttet den morderiske Khmer Rouge i Kampuchea, brutalt erobret Tibet, og truet Taiwan med samme skjebne. Men det er de gyselige "dødsrommene" til Kinas barneljem og andre statlige institusjoner som mest levende avslører Kinas lederes

moralske banke rott.

Antall forlatte barn øket dramatisk i Kina på 1980 tallet, fordi kinesisk lov påla et maksimum av et barn pr. familie. De som brøt loven ble møtt med store bøter og/eller tvangsabort eller sterilisering. En BBC-dokumentar "Return to the dying rooms" viste at disse forlatte barna - de fleste friske piker - var og blir fortsatt skjøvet inn i de offentlige barmeljemene i ti-tusentalls, hvor de bevisst og systematisk blir sultet til døde av de kinesiske myndighetene.

Medisinske dokumenter og vitneforklaringer fremskaffet av Human Rights Watch/Asia viser at offisiell politikk i disse institusjonene er med viten og vilje å næringmessig og medisinsk negligere disse barna for å forårsake død. Barne-dødeligheten i Kinas mest prestisjefylte barmeljem, Shanghai Barmefeldefors Institutt var på 90% på slutten av 1980-tallet og på 1990-tallet. Bildene er å finne på www.oneworld.org/news/dyingrooms_top.html, hvis du tåler å se utsultede barnelik.

Kinas kommunist-stat står i klar motsetning til Baron de Coubertins formål med å skape de moderne Olympiske leker som en arena hvor fremragende individer streber etter å være fullkomne moralsk så vel som atletisk. Som en sterk tilhenger av individets rettigheter sa han at "De Olympiske leker har blitt reetablert for den sjeldne og ærbødige glorifisering av den individuelle atlet..." Dette kan ikke oppnås i en totalitær stat hvor individet ikke har noen rettigheter - et mareritt-aktig helvete hvor man ikke blir glorifisert, men undertrykt.

De Olympiske leker på sitt beste står for menneskets søken etter atletisk fullkommenhet innenfor konteksten av internasjonal godvilje. De eneste land som burde konkurrere i eller være vertskap for de Olympiske leker er de som beskytter rettighetene til sine egne borgere, og ikke begår aggresjon overfor andre land. På tross av sin propaganda hvor de proklamerer åpenhet og økt frihet

så forblir Kina et brutalt diktatur og kan dermed ikke regnes blant disse.

Det er en enorm propagandaseier for en totalitær stat hvis siviliserte land anser den for å være verdig den ære å være vertskap for de Olympiske Leker. "Ved å tillate Kina å være vertskap for lekene vil den Internasjonale Olympiske komité legitimere Beijings makt over dens borgere" sa Atterholt. Olympiaden feirer mennesket på sitt beste. Et mordrisk diktatur med småbarns blod på sine hender må ikke tillates å bruke lekene som propaganda og tilsløre dets ondskap. Dette er akkurat hva Adolf Hitler slapp unna med når Nazi Tyskland var vertskap i 1936.

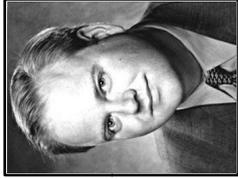
Den gang hadde IOC i det minste den unnskyldning at lekene var blitt tildelt Berlin før Nazistene kom til makten i 1933. I dag, i 2001, hva er deres unnskyldning? Dere må stå med rak rygg for moralske prinsipper og menneskets verdighet. Tildel de Olympiske Leker til et land hvor rettigheter er beskyttet, ikke til slakterne i Beijing.

Med Respekt,

Andrew Bernstein.

Gulroten og gulroten

av Robert Tracinski

13. juni gjorde IOC et skammelig valg: de lot Kina få æren av å arrangere sommer-OL i 2008. Begrunnelsen for valget var at dette ville åpne opp Kina og gjør herskerne vennligere innstilt mot Vesten, samt forbedre levekårene til sine innbyggere. Robert Tracinski, redaktør for Objektivist-tidskriftet The Intellectual Activist og spaltist for Creators Syndicate, analyserer i følgende artikkel den filosofisk forkastelige tankgangen som ligger til grunn for IOCs beslutning. Han presiserer at å velge et diktatur som vertsland for OL utgjør moralsk sanksjon av diktatur som statsform.

Hovedstaden i et undertrykkende diktatur er nettopp blitt valgt til å være vertskapsby for et symbol for fred og sivilisasjon: De Olympiske Leker. Hvis du ønsker å vite hvordan dette har skjedd, husk da at det skjedde ikke mot kraftige protester fra siviliserte stater, men med deres støtte og godkjenning.

Hvordan kan en sivilisert verden tillate denne moralske støtte til en stat som rutinemessig tramper på sine borgers rettigheter?

Rasjonaliseringen som har blitt gitt for å gi Beijing de Olympiske Leker i 2008 er at det "ikke er en belønning, men et incentiv". Lekene, blir vi fortratt, vil ikke bli tolket av Kinas ledere som en belønning for deres tidligere ugjerninger, men som et incentiv til å øke toleransen overfor meningsforskjeller. Det politiske presset på Kinas myndigheter vil øke ved at de er i det Olympiske rampelyset, ifølge dette synspunktet, noe som igjen vil føre til at Kina mykner opp.

Akkurat hvordan dette kommer til å skje er heller vagt. Medlemmer av den Internasjonale Olympiske komité (IOC) ytrer den samme svadaen om at tilstrømningen av tusenvis av atleter og turister vil gjøre Kina mer "påvirket av

vesten". Men med sin voksende handel og økede tilgang til vestlig media, er Kina allerede meget "påvirket". Og hva vil denne "utsattheten" overfor vesten bety - når vesten ikke fordømmer diktaturene?

Beijing-heiagengen påstår at vestlige land nå kan bruke lekene som en "brekkestang" til å påvirke Kina - dette impliserer at IOC vil flytte lekene til en annen by hvis Kina fortsetter å massakrere sine innbyggere. Dette er tomt preik. Å flytte lekene i siste liten er logistisk umulig. Hvor er presedensen for dette? Brukte den Internasjonale Olympiske Komité (IOC) sin brekkestang for å forhindre Sovjetiske tanks i å rulle inn i Afghanistan i forbindelse med de Olympiske Leker i 1980?

Dette er en gultrot uren pisk. Det er en enorm og ufortjent fordel for Kinas ledere - kombinert med absolutt null troverdig trussel om straff.

Kinas diktatorer vet dette. For noen få måneder siden, når den Olympiske budrunden pågikk, forårsaket Kina at et av våre overvåkningsfly måtte nødlande og tok mannskapet til fange. De har også nærmest kidnappet kinesisk fødte vitenskapsfolk som var bosatt i USA, noen av dem bare uker før de ble

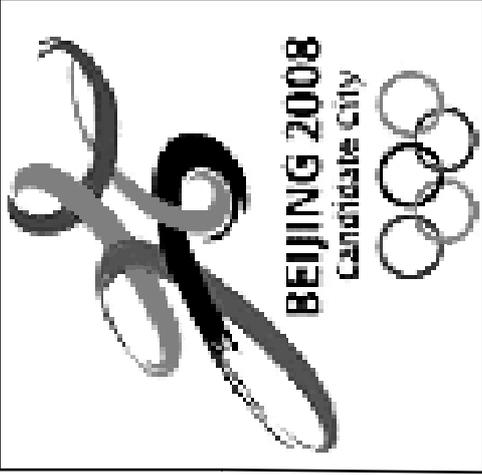
amerikanske borgere, og oppbevart disse på ubestemt tid uten rettsak. Og allikevel har ikke dette medført noen konsekvenser for Kinas bud. I en skamkelig kommentar om IOC's prioriteringer, har disse angrepene stort sett blitt ignorert – men én ting har IOC pålagt som betingelse for lekene, som Kina har godtratt, å redusere luftforurensingen på Beijings gater.

Med dette tempo, vil lekene i 2008 "åpne opp" Kina like effektivt som lekene i 1936 åpnet opp Tyskland.

Alle sier at det onde ved lekene i 1936 var at Hitler ønsket å bruke lekene for å demonstrere den fysiske og atletiske overlegenheten til den ariske rase (et mål fortreffelig forpurret av Jesse Owens). Men det egentlig onde ved de lekene stakk nye dypere; Hitler brukte de Olympiske Leker i 1936 til å presentere Nazi-Tyskland som en sivilisert, kultivert, avansert nasjon, en nasjon verdig å vise sine prestasjoner til verden – samtidig som nazistene startet sitt arbeid bestående av mord og undertrykkelse.

Aksepteringen av 1936-lekene fortalte Hitler at hans brutale fascistiske politikk ikke hadde gitt verden et ønske om gi ham en overhaling, det var ingen prinsipiell opposisjon mot hans diktatur, ingen moralsk ryggrad å finne i Europa eller Amerika. Dette var konklusjonen som videre ble bekreftet i Rhinland, i Østerrike, i Tsjekkoslovakia, i Polen, i Frankrike – hvor den ene aggresjonen etter den andre ble møtt med bare en symbolsk motstand.

Kina blir i dag gitt den samme beskjeden. Den Australiske atleten Kathy Freeman satte den moralske tonen da hun fortalte Reuters AT "Jeg kan bare trekke paralleller mellom Kina og Australia ... Vårt nulleblad i behandlingen av mine forfedre, urinnvånere i Australia, er skrekkelig." Mao, enhver fortidig synd som et sivilisert land er skyldig i er den moralske ekvivalenten til en nasjon uten fri presse, ingen rett til en rettferdig rettergang, ingen beskyttelse fra å bli skutt

En skam: Den Olympiske komité besluttet å la Kina arrangere Sommer-OL i 2008.

i fyller med maskingevær av soldater i gatene. Dermed, følger konklusjonen, hvem er vi til å kaste den første steinen?

Det er det som er så grotesk ved IOC's vedtak. Tragedien er ikke så nye belønningen som har blitt skjendet det Kinesiske diktatur: det er faktumet at nå, akkurat som i årene som ledet opp til den Andre Verdenskrig, har de frite nasjonene i verden mistet den moralske selvsikkerhet til å bedømme, fordømme og fryse ut verdens diktatorer.

The Carrot and the Canot Copyright © 2001 Creators Syndicate, Inc. Gjengitt med tillatelse. Oversatt av Karl Martin Merrens.

Den krevende egoismen

av Tore Bøckmann

FSOs tidligere formann Tore Bøckmann svarer her på professor Dag Hessens kronikk om egoisme i Dagbladet 5. august. En forkortet versjon av dette innlegget ble trykt i Dagbladet 12. august.

Jeg håper Dagbladet har rett i at Ayn Rands synspunkter blir stadig mer utbredte ("Den legitimerede egoisme", søndag 5. august), men Dag O. Hessens kronikk røper dessverre liten kunnskap om disse synspunktene. Ayn Rand gjør en feilslutning, skriver han, "ved å mene at fordi egoisme hos mennesket er naturlig, så blir det også riktig". Hessen gir inntrykk av at nestekjærlighet for Ayn Rand representerer "et tynt lag med kulturell lakk over en uskjønn og 'egentlig natur'".

Det er vanskelig å tenke seg en morallære fjernere fra Ayn Rands ånd enn den Hessen skisserer. Som mange talsmenn for altruismen vulgariserer Hessen egoismen som moralsk ideal. Han gir for eksempel inntrykk av at Nietzsche er Ayn Rands foregangsfigur i etikken, men nevner ikke Aristoteles og Spinoza, som begge står Ayn Rand langt nærmere enn Nietzsche gjør.

Denne innsnevringen av egoismens historiske tradisjon gjør det mulig for Hessen å behandle "egoisme" som en enhetlig etisk doktrine – og han kan derfor resirkulere den samme retorikk mot Ayn Rand som han ville brukt mot Nietzsche eller Hobbes.

Men egoisme betyr kun at individets handlinger skal tjene egeninteressen, i kontrast til altruismen, som sier at de skal tjene andres interesser. Dette er ikke etikkenes eneste spørsmål. Ayn Rand spesifiserer blant annet de typer handlinger som faktisk tjener individets interesser, og hun utleder fra dette et sett av dyder som hun sier er det moralske menneskes ledestjerner: uavhengighet, integritet, ærlighet, rettferdighet, respekt for andres rettigheter. Ayn Rands rasjonelle egoisme er ikke en "uskjønn natur" avledd en tynn lakk av neste-kjærlighet, men et inspirerende og fremfor alt krevende moralsk ideal.

Hessen refererer til vaskeseddelen på den nye norske utgaven av Ayn Rands *Atlas Shrugged* (som han tror i original heter *Atlas Schrugged*), hvor det står at den heter Margaret Thatchers og Vladimir Putins favoritt-roman. Thatcher har imidlertid sagt at hun aldri har lest den. Putins økonomiske rådgiver Andrei Illarionov er en varm Ayn Rand-beundrer som har bidratt til at *Atlas Shrugged* er blitt utgitt i Russland, og han har visstnok gitt Putin et eksemplar. Men han har også sagt offentlig at han tviler på at Putin har lest boken. Den norske forleggeren har med

andre ord strukket fakra (for å si det mildt) i håp om å øke salget. Hessen vil kanskje mene at dette er egoisme i praksis, men selv er jeg overbevist om at denne type uærlig markedsføring ikke er i forleggerens langsiktige egeninteresse. Ayn Rand ville utvilsomt vært enig med meg.

Det er verdt å merke seg at den samme vulgere retorikk som Hessen bruker for å karikere egoismen med minst like stor rett kan gis motsatt adresse. Hvis man betrakter spørsmålet om hvem som skal nytte godt av individets handlinger som etikkens eneste tema, og derfor ikke skiller den rasjonelle egoist fra en bølle som kun tenker på å tilfredsstille øyeblikkets hedonistiske impulser, kan man like gjerne side stille altruisten med et monster som villig utfører masse mord til allmennhetens beste.

Vi har nylig lagt bak oss et århundre hvor mer enn hundre millioner enkeltdivider ble ofret på proletariats eller den germanske rases kollektivistiske altere. Hvis altruismens talsmenn ugjerne vil settes i bås med kommunismens og

Grov feilaktig: Professor Hessens grovt feilaktige fremstillinger av Ayn Rands synspunkter gjør at man kan tvile på hvorvidt han egentlig har lest noe av Rand.

nazismens slaktere, bør de kanskje slutte å sette Ayn Rand i bås med gjerningsmarken som en gang gikk fra bordet tidlig og lot dem sitte igjen med restaurant-regningen.

NYHETER

Nye bøker av Objektivister

Objektivismen hevder at filosofi er det mest grunnleggende av alle fag. Dette betyr at alle andre fag bygger på filosofi, dvs. at alle andre fag må bygge på visse fundamentale filosofiske standpunkter. Siden Objektivismen er det korrekte filosofiske system, innebærer dette at de fag - eller de forskere - som ikke bygger på fundamentale prinsipper som er i samsvar med Objektivismen, vil oppnå resultater som ikke er i overensstemmelse med virkeligheten.

Dette ser vi tydelig i dag. I en del fag har forskere gjennom lang tid oppnådd korrekte resultater, spesielt innen realfag som fysikk og biologi, mens andre fag nærmest fullstendig har mistet enhver virkelighetskontakt, f.eks. fag som økonomi, sosiologi, estetik, pedagogikk, historie. Det er f.eks. allment kjent at økonomer i dagens akademier ikke er i stand til å gi politikere oppskrifter på hvordan økonomiske kriser kan unngås.

Ethvert fag må bygge på forutsetninger om at virkeligheten eksisterer uavhengig av noen bevissthet, at alt som eksisterer har identitet og derfor at årsaksloven gjelder, at objekter er de primære eksisterer, at sansene gir pålitelig kunnskap, at fornuften er menneskets eneste vei til abstrakt

kunnskap, at fornuften er en egenskap som kun individer besitter, at mennesket har fri vilje, at menneskets liv som menneske er den rasjonelle verdi-standard, at initiering av tvang er et onde og således ødeleggende for menneskers liv, at kun frihet - respekt for individers rettigheter - gir fred, harmoni og velstand, at kunstens oppgave er å konkretisere filosofi. Objektivismen er et konsistent filosofisk system som inneholder disse elementene, og Objektivismen er derfor den eneste basis for en korrekt videnskap.

Som nevnt har endel videnskaper, spesielt innen realfag, i det store og hele vært korrekte også før Objektivismen ble skapt, men dette er fordi disse fagene i meget stor grad bygger på de samme metafysiske prinsipper som Objektivismen, og dette utgangspunktet var kjent allerede fra Aristoteles' tid. Men når det ble utbredt ideer blant fysikere som var i strid med dette metafysiske utgangspunktet, og dette skjedde fra begynnelsen av 1900-tallet, begynte også fysikere å oppnå merkelige resultater, f.eks. innen kvante-mekanikken og partikkelfysikken, hvor fysikere flest siden da eksplisitt har hevdet at elementærpartikler ikke har identitet og at årsaksloven ikke gjelder. Med dette metafysiske grunnlag, som fysikere i dag arbeider ut ifra, vil fysikken nødvendigvis

stagnere. Vi kan også se sammenhengen mellom etikk og realfag i dagens motstand mot atomkraft, og i motstanden kloning: irrasjonelle etiske ideer stanser nyttig teknologi og nyttig forskning, og dette gjør at resultater som antagelig vi kunne forbedre menneskers liv ikke blir gjennomført, evt. blir utsatt.

Et annet element som gjør at realfag vil være nærmest en korrekt metafysikk er at resultatene i disse fagene ofte er direkte observerbare – konstruerer man en bro på en feil måte vil den falle sammen, bygger man en motor så vil den ikke fungere dersom den ikke får det riktige drivstoffet, gir man husdyr feil mat eller holder dem på en uhensiktsmessig måte vil de bli syke og maten de gir blir usunn eller giftig, osv. Men dersom faget økonomi bygger på feilaktige filosofiske ideer, vil verken politikere eller økonomer forstå årsakene til at samfunnsutviklingen blir en helt annet enn intensjonen, og de vil – som vi ser i dag – igjen og igjen foreslå tiltak for å korrigere problemene som bare vil gjøre problemene enda større. Og når det gjelder mennesket selv, så vil feilaktige ideer innen filosofi og psykologi føre til at det blir mer uro, mer kriminalitet og mer krig, slik utviklingen forøvrig dessverre er i dag.

For å komme over på en kurs hvor videnskapene igjen vil gjøre fremskritt for å forbedre menneskers liv, må videnskapene bygge på ideer som er i samsvar med Objektivismen. Og i løpet av de neste årene vil det bli utgitt et betydelig antall bøker innen andre fag enn filosofi som bygger på disse fundamentale ideene.

Fysikeren David Harriman skriver nå på en bok som vil omhandle sammenhengen mellom fysikk og filosofi, spesielt om fysikkens utvikling på 1800-tallet, hvor irrasjonelle ideer med utgangspunkt i Immanuel Kants ideer for alvor begynte å få gjennomslag blant fysikere, og derved la grunnlaget for den irrasjonelle fysikken på 1900-tallet. Lewis Little arbeider med en bok om sin (eventuelle) oppdagelse av elementær-bølger, en teori som vil, hvis den er riktig, fullstendig revolusjonere kvante-meknikken. Teorien om elementærbølgene gir en fullstendig motsigelsesfri forklaring på (hittil nesten) alle fenomener som kvantemeknikken nå «forklarer» på en måte som inneholder selvmotigelser.

Mary Ann Sures arbeider med en bok om sammenhengen mellom kunst og menneskets evne til rasjonell tenkning, historikeren Steve Jolivet skriver på en bok om fremveksten av den sterkt rasjonelle kulturen i antikkens Hellas, og John Lewis, som også er historiker, skriver på en bok om Solon og hans ideer om politisk styring i antikkens Hellas. Økonomen M. Northrup Buechner arbeider med en bok om prisfastsettesle – hvordan blir priser fastsatt i et fritt marked?

Robert Mayhew skriver på en bok som tar for seg kommunismens innflydelse i Hollywood etter den annen verdenskrig; Eric Daniels, som er historiker, arbeider med en bok om hvordan moralske ideer påvirker den historiske utvikling i USA, Robert Garmong arbeider med en bok om feminisme, og Andrew Bernstein skriver

på en bok med tittelen *The Capitalist Manifesto* – en bok som viser hvordan nettopp individuell frihet fører til velstand, harmoni og fred. Bernstein arbeider også med en introduksjonsbok til Objektivismen. Forløpig tittel på denne boken er *Objectivism in One Lesson: An Introduction to the Philosophy of Ayn Rand*.

Også innen filosofi vil det komme flere bøker de neste årene: Harry Binswanger skriver på sin bok om hvordan bevisstheten fungerer, og Leonard Peikoff arbeider med sin *The One in The Many: How to Create it and Why*, som beskriver nødvendigheten av integrasjon – å se alt man observerer og utleder i sammenheng, noe som er nødvendig, men som er helt uvanlig i dag.

Det arbeides også med en eller to bøker som skal inneholde de radio- og TV-intervjuene som Ayn Rand ga, og de svarene Ayn Rand ga på spørsmål som ble stilt til henne etter de foredrag hun (eller Leonard Peikoff) holdt. De aller fleste av disse spørsmålene/svarene er nå kun tilgjengelig på lyd- eller video-kassetter, men det vil være langt mer hensiktsmessig å ha dem i bokform. Robert Mayhew arbeider med en av disse bøkene.

I tillegg til disse bøkene kommer to biografiske bøker om Ayn Rand: Mary Ann og Charles Sures, som var omgangsvenner med Ayn Rand, har skrevet boken *Facets of Ayn Rand*. Denne boken inneholder en rekke minner fra deres samkvem med Ayn Rand. Dessuten har Scott McConnell, som er ansatt ved The Ayn Rand Institute, intervjuet innpå 200 personer som i forskjellige sammen-

henger var i kontakt med Ayn Rand, og et utvalg av disse intervjuene vil bli utgitt i bokform neste høst.

Dette er en oversikt over de bøkene vi nå kjenner til. Selsyngt kan det bli forandringer, noen prosjekter kan bli oppgitt, noen kan forandres til det ugjenkjennelige, og noen nye prosjekter kan komme til. Uansett blir det meget spennende å følge med på det som skjer på Objektivist-fronten fremover.

(VM)

Ayn Rand i norsk presse

I løpet av det siste halvår har norske aviser og tidsskrifter inneholdt et stort antall artikler om Ayn Rand. Mange av disse kom i forbindelse med utgivelsen av *Atlas Shrugged* på norsk, men den første artikkelen kom før utgivelsen av *De som beveger verden*. Tidsskriftet *Samtiden*, nr. 5/6-2000, inneholdt en lang og seriøs artikkel om Ayn Rand av idehistorikeren Gunnar Schrøder Kristiansen. Selv om dette var en seriøs artikkel, var den full av feil og misforståelser. Vegard Martinsen skrev et svar på denne artikkelen, et svar som Samtidens redaktør, Thomas Hylland Eriksen, ikke kunne ta inn på grunn av, som han sa, plassmangel. (Denne artikkelen ble trykt i AERA 1/01, og er også tilgjengelig på FSOs hjemmeside, www.objektivisme.no).

Deretter kom to artikler i rask rekkefølge like etter at *De som beveger verden* var utgitt, en i studentavisen i Oslo,

Universitas, 28. februar 2001, og en i Human Eritsk forbunds avis *Fri Tanke*, nr. 2/2001. FSOs formann ble intervjuet i forbindelse med begge artiklene, men lite av det som ble sagt havnet på trykk. Ingen av artiklene var særlig informative, men de var en god del bedre enn man kunne forvente.

De som beveger verden ble gjenstand for anmeldelser og omtaler i mange av de store og viktige avisene: Aftenposten brukte nesten en helside søndag 11. februar, og denne omtalen var overraskende saklig. I Klassekampen 31. mars skrev biologiprofessor Dag Hessen en anmeldelse som ikke tydet på at han hadde lest boken, men han var noe positiv og ganske respektfull i sin omtale av Ayn Rand. Morgenbladets redaktør Truls Lie, skrev en omtale 26. januar i sin vanlige kjekkas-stil, og både han og Hessen fremstiller av en eller annen merkelig grunn Ayn Rand som nietscheaner. (Den virkelige sammenheng mellom Nietzsche og Ayn Rand er behandlet i en artikkel i AERA 3/01.)

Også Fremskrittspartiets organ *Fremskritt* ga 16. juni *De som beveger verden* en helsides omtale. Forfatteren – Kjell Vidar Lauritsen – sier at «det er ikke enkelt å forklare læren, men jeg skal ta utgangspunkt i hennes syn på velferdsstaten». Lauritsen tolker altså Objektivismen primært som en begrunnelse for en politisk ideologi, og ikke som en altomfattende filosofi som også har et syn på politikk. Forfatteren redegjør kort og greit for (et aspekt ved) Objektivismens politiske syn, men

allikevel sier artikkelens ingress det helt motsatte av det artikkelen (og Ayn Rand) sier: i ingressen står det at Ayn Rands navn «nærmest er blitt et skjellsord, fordi en liten gruppe såkalte liberalister nektet å skille filosofi fra praktisk politikk og behovet for en velferdsstat». Forfatteren gjengir altså Ayn Rands kritikk av velferdsstaten, men sier i ingressen at det er et behov for velferdsstaten! Jeg går ut ifra at Lauritsen vet at en velferdsstat ikke er det samme som et velferdssamfunn, en velferdsstat er et politisk system hvor staten skal fremskaffe velferdsordninger. Videre, det viktige poeng i *De som beveger verden* om at en velferdsstat vil ødelegge velferden er noe som Lauritsen åpenbart har oversett. Dessuten er det ingen motsetning mellom praktisk politikk og filosofi, slik Lauritsen gir inntrykk av, tvert imot: all praktisk politikk må bygge på filosofi, og hvis den bygger på en korrekt filosofi, vil den gi resultater som fører til velstand. Lauritsen avslutter nemlig sin artikkel med å si «glem ikke at hennes objektivisme er ment som filosofi og prinsipper, og ikke som et praktisk politisk program». Det som menes med dette er at Objektivismen ikke skal taes på alvor.

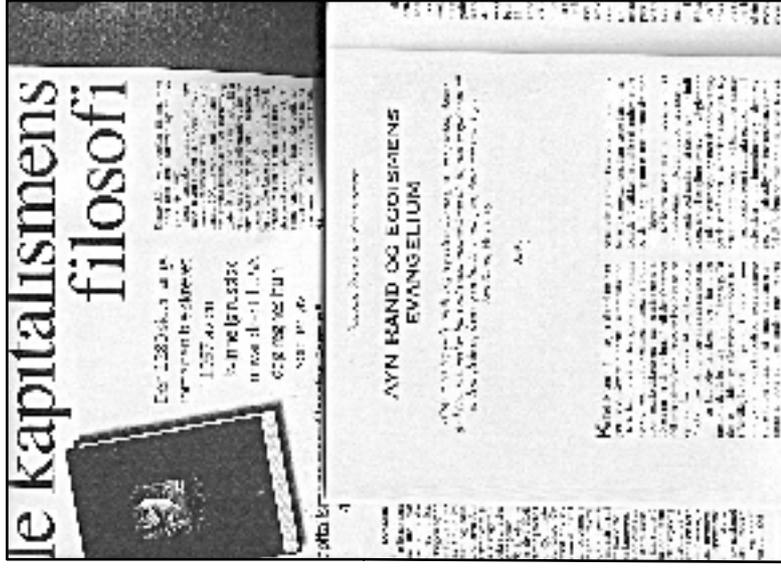
Men det stanser ikke med dette. Thomas Hylland Eriksen skrev en kronikk i Dagbladet 30. juni hvor han påstod at vi i Norge nå har «markedsliberalismens totale dominans», og at de fleste ledere i dag er enige med Ayn Rand i at det viktigste er «den tøylesløse konkurranseens saliggjørende virkninger». Vegard Martinsen sendte inn et svar som ble trykt i Dagbladet 3. juli. Foreløpig sist

ut er Dag Hessen, som i en kronikk i Dagbladet 5. august skriver om egoisme og tar et slags utgangspunkt i Ayn Rand. Artikkelen var illustrert med et stort fotografi av Ayn Rand. Tore Bockmann skrev et svar som ble publisert 12. august. (Innlegget er også trykt i dette AERA på s. 11.)

De som beveger verden var også tilleggsbok i Bokklubben Dagens Bøker i juli, og omtalen av boken i medlemsbladet (nr. 12/2001) var også ganske positiv, bortsett fra følgende setning: «Hennes teori om «overmennesker» og «undermennesker» har selvsagt vakt stor debatt.» En merkelig påstand, siden hun ikke har noen slik teori.

Et fellestrekk for artiklene av Schrøder Kristiansen, Lie, Hylland Eriksen og Hessen er at de med «egoisme» mener noe sânt som «hensynsløs og bøllete oppførsel», altså den nietscheanske forestillingen av hva egoisme er. Når så Ayn Rand forsvarer og forfekter egoisme, så tror de at hun forsvarer slik oppførsel. Å tro at egoisme er det samme som hensynsløs og bøllete oppførsel er utbredt, men hvordan kan disse velutdannede og intelligente personene mene dette etter å ha lest Ayn Rand?

(Man kan ikke se det ut fra deres artikler, men jeg går her ut ifra at Hylland Eriksen og Hessen har lest noen av Ayn Rands bøker. La meg også tilføye at disse

Misforstått: Alle vet at Ayn Rand forsvarer egoisme og kapitalisme, men mange har problemer med å forstå hvorfor.

to for et par år siden sammen skrev boken *Egoisme*, en bok som ikke inneholdt noen omtale av Ayn Rand, fordi hun, som Hylland Eriksen påsto et annet sted, er ikke egoist, men utilitari-aner. Hylland Eriksen formulerte det slik: «Vi har ikke forholdt oss direkte til Ayn Rand [i denne boken]. Hennes filosofi kan imidlertid beskrives som en type utilitarianisme eller nytteenkning, og vi tar opp denne tenkningen slik den kommer til uttrykk i økonomien.»

Jeg vil tro at grunnen til at Ayn Rand misforståes er at mange av hennes

lesere har en oppfatning av hva egoisme er før de leser *Atlas Shrugged* eller *The Fountainhead* - de har den vanlige oppfatningen om at en egoist er en hensynsløs og bøllete person. Og slike førsteinntrykk er det vanskelig å kvitte seg med, og hvis man ikke leser Ayn Rand særlig oppmerksomt og heller ikke tenker nøye igjennom det man da har lest og «rydder opp» i sin bevissthet, dvs. kaster ut de gamle feiloppfatninger og erstatter dem med nye og korrekte oppfatninger, vil slike oppmerksomme lesere sitte igjen med akkurat den samme oppfatningen de hadde før de leste Ayn Rand: egoisme er hensynsløs og bøllete oppførsel, Nietzsche er egoist, Ayn Rand er egoist, ergo forfekter Ayn Rand en nietzscheansk etikk som består av hensynsløs og bøllete oppførsel! Dette poenget er illustrert i det velkjente ordtraket om at «det er førsteinntrykket som blir sittende» - her er det førsteinntrykket av egoisme som hensynsløs oppførsel som blir sittende uansett hvor mange ganger man leser at det virkelig er noe helt annet.

Og de kommer til denne slutningen - at Ayn Rand forfekter den tradisjonelle oppfatningen av egoisme - ikke fordi det de har lest noe som tyder på at denne konklusjonen er korrekt, men fordi det er dette de venter å finne. La meg her kun gjengi ett eksempel som bekrefter dette: Hessen skriver i sin anmeldelse at «Rands moralkonsept ligger tett opp til Nietzsches. Som Nietzsche lengter hun etter rovdvdyret i mennesket».

Kan noen som har den fjerneste anelse om hva de snakker om si at Howard Roark eller John Galt representerer «rovdvdyret i mennesket»? Sannheten er at Ayn Rand er den første tenker som hevder at menneske ikke er et rovdvdyr i og med at hun hevder at mennesket bør være rasjonelt, prinsippfast og langsiktig, at all initiering av tvang er forkastelig og at alle mellommenneskelige forhold således bør være frivillige. Ayn Rands egoisme er en rasjonell egoisme som sier at man bør være rasjonell, prinsippfast og langsiktig, dvs. at man bør handle slik man selv virkelig tjener på på lang sikt.

Interessant er det at Hessen påstår at Ayn Rands har «ekstreme, men tydeligvis stadig mer utbredte synspunkter». La oss håpe at han har rett, men at det ikke er Nietzsches irrasjonelle egoisme, men Ayn Rands rasjonelle egoisme som øker i utbredelse.

(VM)

FSO gjør oppmerksom på:

The Intellectual Activist

The Intellectual Activist er et magasin som utkommer månedlig og inneholder kommentarer av internasjonale politiske begivenheter såvel som artikler om arkitektur og filosofi. Magasinet ble grunnlagt av Peter Schwartz i 1979 og personlig anbefalt av Ayn Rand. Redaktør for TIA er Robert Tracinski. Abonnementpriser: \$69 for 12 nr.

Skriv til: **The Intellectual Activist**
PO Box 262
Lincroft NJ 07738-0262
USA.

Eller besøk deres nettsted:
www.IntellectualActivist.com.

Anbefales!

Nyheter fra

FSO Bokservice

Ayn Rand: *De som beveger verden*, den norske oversettelsen av *Atlas Shrugged*. Hf. kr 299.-

Ayn Rand: *The Art of Fiction: A Guide for Writers and Readers*. Redigert av Tore Bøckmann. Hf. kr. 130.-

Andrew Bernstein: *Cliffsnotes Guide to: Rand's Atlas Shrugged*. Hf. kr 70.-

Allan Gottthelf: *On Ayn Rand*. Kort innføring i Objektivismen. Hf. kr. 130.-

Bestillingsinformasjon finnes på nettet:
www.objektivisme/bokservice/

Eller du kan skrive til:

FSO Bokservice v/Jørnli
Schweigaards gt. 64
0656 Oslo.

The Andrew Lewis Show

The Andrew Lewis Show er et amerikansk radio-talkshow hvor Objektivisten Andrew Lewis gir filosofiske analyser av nyheter, politikk og kulturelle trender. Radioprogrammet kan lyttes til via internett.

Norsk tid: søndag kl. 20:00 - 22:00

Nettsted: www.alshow.com

Anbefales!

Debatt på CD!

Bergen Objektivist Forening har utgitt en dobbel-CD som inneholder en debatt de hadde med NKU i februar. Tema for debatten var *Kapitalisme eller kommunisme: hva er det beste samfunnssystemet?* Besøk deres nettsted www.objektivist.com for bestillingsinformasjon. Der kan også utvalgte deler av debatten lastes ned som MP3-fil - gratis!

Pris kr. 100.- + porto.

Anbefales!